

In het Keukenhof-park staan de circa 2.700 bomen niet centraal. Na lang verwaarloosd te zijn, krijgen ze de laatste jaren weer de zorg die ze verdienen. De eik, beuk en pseudo-acacia op de foto zijn niet in optimale conditie. Dit komt omdat ze in slechter geworden grond staan, veroorzaakt door de bespoten bloembollen.

Bomen bij bollen: slechts een decor

Keukenhof-parkbomen weer opgelapt na decennialange voortrekking van bloembollen

Vorige maand werd De Keukenhof geopend. De bloemenexpositie is het visitekaartje van de Nederlandse bloembollenindustrie. Van oorsprong is De Keukenhof echter geen bloembollenveld, maar een park! Zo'n 150 jaar geleden werd het ontworpen door de beroemde tuin- en landschapsarchitect Zocher. De zorg voor de bomen is een halve eeuw lang naar de achtergrond verdreven door de bloembollen, maar sinds een aantal jaar krijgen de bomen weer alle zorg en aandacht die ze nodig hebben.

Auteur: Karlijn Raats

Manager Parkbeheer Ton Aker heeft op het moment van het interview de drukte rond de koninklijke opening op 17 maart zojuist achter de rug. Dat gebeurde ditmaal door Svetlana Medvedeva, vrouw van de president van de Russische federatie in aanwezigheid van prinses Maxima. Tot 16 mei kunnen de verwachte 800 duizend bezoekers afkomstig uit alle werelddelen de bloemenexpositie bewonderen.

Afdeling groen

De Keukenhof ligt er weer prachtig bij, zij het nog voornamelijk groen. De vroegbloeiende krokussen en narcissen zijn al uit, en de midden- en laatbloeiende tulpen volgen over een aantal weken (op het moment van verschijnen van dit

blad schittert het park in al zijn kleurenpracht). Aker, die voorheen voor een aantal Floriades werkte, bij aannemer Van Ginkel en op een aantal golfbanen in dienst van Aha de Man, werd in 2006 gevraagd als parkopzichter. In deze functie houdt hij praktisch toezicht op onder meer het groenbeheer, de toegangscontroleurs, de gidsen, parkeerwachters en EHBO-posten.

“De afdeling groenbeheer bestaat uit ex-bloembollenkwekers en hoveniers”, legt Ton Aker uit. “Die zijn nu bezig met de verzorging van het park, zoals uitgebloeide bloemen plukken, de wandelpaden vegen, grasmaaien en netjes houden. Na het openingsseizoen worden alle bloemenperken leeggehaald, de bollen gerooid, alle spullen opgeruimd en in de schuur gezet en het

Niet altijd werd even goed op bomen gelet in het verleden: de wandelpaden werden veel te dicht tegen de bomen aangelegd, zodat de maaimachines en andere wagens schade hebben veroorzaakt aan de stamvoet van menige boom.

Bomen, gras en bollen gaan eigenlijk niet samen, maar in De Keukenhof worden zij gecombineerd voor een indrukwekkend schouwspel voor de bezoeker.

park schoongemaakt. Het is belangrijk dat alle bollenresten verdwijnen want door rottend blad kunnen ziektes en schimmels zich verspreiden.

Aangezien we al 61 jaar lang op hetzelfde bosperceel werken, kunnen we geen teeltwisseling toepassen of het land braak of onder water zetten, dus we moeten zorgvuldig de grond schoonmaken. Verder verversen we iedere paar jaar de grond en werken we met BioFeed: biologische producten en enzymen. In het najaar worden de bomen gesnoeid en de hagen geknipt.”

Gras, bomen en bollen

Het Keukenhof-park ontstond in 1850 en was tot 2003 in particulier eigendom. Vanaf 1949 kwamen de bloembollen pas, nadat een paar kwekers hadden bedacht om een expositie van bolgewassen te houden rond de vijver in het park op landgoed Keukenhof. Nu is het park in handen van Stichting Keukenhof. Het is jammer dat bloembollen, gras en bomen elkaar slecht verdragen. Aker: “De grond wordt één keer in het jaar doorgespit en bemest met ruige mest met veel stro voor lucht en bacteriën. Hierdoor kunnen de bolbolresten goed verteren. De bomen kunnen echter niet goed tegen meststoffen die in de grond zitten en ook niet tegen de gewasbeschermingsmiddelen die via de bollen in de grond raken. Ook staat overal gras in het park. Dit is het Westerwolds raaigras omdat dat het snelste kiemt en al kiemt bij lage temperaturen in de grond. Dat is nodig, omdat er pas na de winter wordt gezaaid en dat kan wel eens twee weken voor opening zijn; de bollen worden in het najaar overal geplant, waardoor er op dat moment niet kan worden gezaaid. Gras en bomen houden echter ook niet van elkaar, want de boom onttrekt vocht aan de bodem waardoor het gras niet

Aanplant van nieuwe bomen. Aker: “Over 25 jaar is het huidige bomenbestand verdwenen, dus we zijn volop nieuwe bomen aan het aanplanten.”

meer groeit en zorgt bovendien vaak voor maai-schade aan de stamvoet waardoor schimmels een invalspoort hebben. Bomen en gras hebben beide ook behoefte aan andere soort enzymen. Bodemvoedselwebanalyses laten een hoeveelheid bacteriën, schimmels en nematoden in de grond zien, waarbij er een tegenstelling bestaat tussen gras en bomen. Gras wil voornamelijk schimmels en bomen geven de voorkeur aan bacteriën. Tot slot zorgen bomen ook voor een nadelig gevolg voor gras: schaduwvorming geeft mos in het gras. Het beheren van bomen is dus een schone taak in De Keukenhof.”

Boombeheer

Bomen zijn überhaupt in dit park niet meer de pracht en praal van het 160 jaar oude ‘Zocher’-park, maar vormen ‘slechts’ het decor van de bloemenzee. Het zou echter zonde zijn om over het hoofd te zien dat het Keukenhof-park een groenrijk duingebied is met waterpartijen en een bomenbestand van 2.700 parkbomen. In Engelse landschapsstijl staan er pinussen, beuken, eiken, grote heesters, robinia’s, liquidambers en rododendrons. Aker beschrijft geeft een indruk van de grote hoeveel bomen die er staan: “In de

De rhododendrons staan er slapjes bij door de slechte groeiplaats. Bomen en struiken spelen nu eenmaal de tweede viool; bloembollen komen op de eerste plaats.

Holle beuk. Bomen die zo langzamerhand weg moeten laat men zo lang mogelijk staan; ze dienen als schuilplaats voor de aanwezige fauna.

Ton Aker: "Natuurlijk zijn de bomen belangrijk voor de sfeer, en daarom zorgen we er goed voor. Maar ze hebben slechts de functie van decor."

zomer wordt het door de bomen zo donker in het park dat je, als je erdoor fietst, je de fietslamp aan moet doen. Maar gelukkig staan de eiken, beuken en lindes in het openingsseizoen pas heel laat in het blad, zodat het lekker lang licht blijft. In mei, wanneer het blad tevoorschijn komt, zorgen de kronen voor verkoelende schaduw. Dat is gunstig voor de bloemen."

Zodra het park is gesloten voor bezoekers aan het einde van het seizoen en de boel is opgeruimd, start het boomverzorgingsseizoen. Aker: "De bomen in het park zijn honderd jaar lang verwaarloosd. Bij de aanleg van de gebouwen voor de bollenexpositie Keukenhof is er bijvoorbeeld zoveel in de grond gespuit dat bomen zijn afgestorven."

Aker wijst voor zich uit naar een totempaal-ogende staak: "Die bruine beuk is hiervan een voorbeeld. Hij stierf na werkzaamheden rondom de stam. Door de aanleg van een breed asfalt-pad en het in gestort beton gevormd terras kreeg hij ook geen water meer. De laatste paar jaar hebben we een tuin- en landschapsarchitect in dienst die bewust met ze omgaat. Het team rond hem heen werkt met het gedachtegoed van Zocher, terwijl ook nieuwe inzichten vanuit de T&L architectuur worden toegepast. We hebben boomverzorgingsbedrijf Boomtotaal in 2003 de opdracht gegeven tot het opstellen van een bomenrenovatieplan en dat voeren we nu uit. In dat kader hebben we de snoeiachterstand bijgewerkt, dood hout verwijderd en nieuwe bomen aangeplant. Iedere drie jaar snoeien we alle bomen bij en elk jaar controleren we het

bomenbestand op veiligheid. Bomen die geveld zouden moeten worden bekijken we eerst of de bomen vervangen moeten worden volgens het oorspronkelijke plan of dat er een lege plek mag ontstaan. Daarna kijken we welke nieuwe soort gewenst is. Het kan ook zijn dat we de dode boom laten staan, als ze geen gevaar vormen voor werknemers of publiek. Het kunnen goede nest- en schuilmogelijkheden zijn voor de aanwezige fauna. Ook besteden we veel tijd en zorg aan de imposante beukenlanen die De Keukenhof rijk is. Sommige slechte beuken zijn een voorbeeld van bomen die op de lijst staan voor vervanging, maar die we ze zo lang mogelijk proberen te laten staan. Ze zijn hol van binnen en vormen een behuizing voor vleermuizen, zwarte en bonte spechten, de Vlaamse gaai en sperwers. Maar heel veel bomen zijn te erg aangetast door honingzwam, ofwel door wortelschade als gevolg van het gegraven in de grond voor de aanleg van belichtingskabels ofwel door verzwakte weerstand door de slechte grond waar ze in staan."

Decor

Aker wijst naar een beuk die in de jaren '80 is geplant en die vreselijk slecht is aangeslagen door de slechte grond. "Hier hebben we van geleerd. Als we hier nieuwe beuken aanplanten, gebeurt dat in nieuwe teeltaarde. Er komen dan ook geen grasstroken of bollenperken meer in de buurt van de bomen. We houden voorts rekening met de bomen door te zorgen voor betere doorloop van regenwater: we vervangen asfaltpaden tijdens renovaties zoveel mogelijk door klinkers. Aan

de andere kant kunnen we bomen zoals deze beuken ook niet eeuwig behouden, want de beuken en eiken langs de kust worden door de hoge grondwaterstand en zeewind hier sowieso niet ouder dan een jaar of 170. Over 25 jaar is dit hele bomenbestand weg. Daarom is het belangrijk dat we nu aan het investeren in de toekomst en daarom planten we nieuwe bomen aan, afhankelijk van het ontwerp dat is gebaseerd op het huidige bomenbestand of op exoten, omdat die het tentoonstellingsaspect van De Keukenhof kunnen benadrukken. Uiteraard moeten de bomen in de plaatselijke omgeving wel goed kunnen gedijen."

Toch is duidelijk dat de bomen niet het belangrijkste zijn op De Keukenhof. De bomen die door dood hout teruggezet zijn tot totempalen worden niet weggehaald. "We willen niet al die bomen weghalen, dus laten we ze staan. Het valt de mensen toch niet op dat ze geen blad meer dragen. Ze kijken hier niet omhoog naar de bomen, maar naar beneden naar de bollen. Natuurlijk zijn de bomen belangrijk voor de sfeer, en daarom zorgen we er goed voor. Maar ze hebben slechts de functie van decor."

Beukenlaan